

REPUBLIKA E KOSOVËS
Republika Kosova • Republic of Kosovo

MINISTRIA E SHËNDETËSISË
Ministarstvo Zdravstva • Ministry of Health

INSTITUTI KOMBËTAR I SHËNDETËSISË PUBLIKE TË KOSOVËS
Nacionalni Institut za Javno Zdravstvo Kosova • National Institute Public Health of Kosova

PRIVREMENI VODIČ

O PRIMENI MERA ZA

**PREVENCIJU I SUZBIJANJE KOVIDA-19 U
JAVNIM I PRIVATNIM USTANOVAMA**

MAJ 2020

REPUBLIKA E KOSOVËS
Republika Kosova • Republic of Kosovo

MINISTRIA E SHËNDETËSISË

Ministarstvo Zdravstva • Ministry of Health

INSTITUTI KOMBËTAR I SHËNDETËSISË PUBLIKE TË KOSOVËS
Nacionalni Institut za Javno Zdravstvo Kosova • National Institute Public Health of Kosova

I. UVOD

Ovaj vodič pripremljen je na osnovu postojećih saznanja o koronavirusnoj bolesti 2019 (Kovid-19) i koristeći uputstva najpouzdanijih institucija kao što su Svetska zdravstvena organizacija (SZO) i Centar za kontrolu i prevenciju bolesti (CDC). S obzirom da je Kovid -19 respiratorna bolest koja se ne može predvideti po pitanju svoje dugotrajnosti i koja se može preneti s jedne osobe na drugu, zaštitne mere za sprečavanje širenja infekcije postaće obavezne na neodređeno vreme. Stoga su Svetska zdravstvena organizacija (SZO) i Centar za kontrolu i prevenciju bolesti (CDC) osmislili smernice koje se stalno ažuriraju u zavisnosti od saznanja prikupljenih o ponašanju virusa. Zbog toga će ovaj vodič nužno zahtevati periodične ispravke i dopune.

Ovaj privremeni vodič takođe može pomoći u sprečavanju izlaganju Kovidu-19 na radnim mestima i u nemedicinskim ustanovama. Da biste sprečili bilo kakvu stigmu i diskriminaciju na radnom mestu, koristite samo smernice opisane u daljem tekstu za određivanje rizika od infekcije Kovidom-19. Takav rizik ne može se utvrditi na osnovu rase ili zemlje porekla i mora se obezbediti zaštita poverljivosti bilo koje osobe za koju je potvrđeno da je zaražena koronavirusom.

Svetska zdravstvena organizacija (SZO) je u januaru 2020. godine proglasila globalnu zdravstvenu vanrednu situaciju zbog izbijanja novonastale koronavirusne bolesti u provinciji Hubej u Kini. SZO je naveo da postoji veliki rizik da se nova koronavirusna bolest (Kovid-19) proširi na druge zemlje sveta.

SZO i javne zdravstvene vlasti širom sveta preduzimaju mere za kontrolu daljeg širenja Kovida-19. Međutim, ne postoji garancija za dugoročni uspeh. Svi slojevi našeg društva - uključujući preduzeća i poslodavce - moraju dati svoj doprinos ukoliko želimo da sprečimo dalje širenje ove bolesti.

NAPOMENA:

Ovaj vodič trebalo bi da koriste javne i privatne ustanove za izradu sopstvenih protokola specifičnih za prirodu svog rada/delatnosti u cilju preduzimanja mera za sprečavanje i suzbijanje širenja Kovida-19 na takvim radnim mestima. Postojeći podaci pokazuju da ima još mnogo toga što treba da se nauči o praćenju, značaju i drugim karakteristikama Kovida-19, dok su istraživanja u toku. Iz tog razloga, ovaj vodič se u zavisnosti od epidemiološke situacije i razvijanja naučnih podataka može koristiti, dopunjavati ili menjati.

II. OPŠTE INFORMACIJE O ŠIRENJU KOVIDA-19

---

a. SIMPTOMI KOVIDA-19

Infekcija SARS-CoV-2, virus koji izaziva Kovid-19, može prouzrokovati bolest koja može imati blagu i tešku kliničku sliku, a u nekim slučajevima i smrtonosni ishod. Simptomi obično uključuju groznicu, kašalj i otežano disanje. Bolest može da se manifestuje i drugim simptomima, poput simptoma gastrointestinalne infekcije. Takođe se može dogoditi da osobe koje su zaražene Kovidom-19 nemaju simptome odnosno da su asimptomatske. Prema SZO i CDC, simptomi Kovida-19 mogu se pojaviti između 2 i 14 dana nakon izlaganja virusu.

b. KAKO SE KOVID-19 ŠIRI?

Kada su identifikovani prvi slučajevi Kovida-19, mislilo se da su oni bili izloženi zaraženim životinjama, ali sada je utvrđeno da se infekcija može proširiti sa osobe na osobu, uključujući:

- Bliski kontakt osobe jedna sa drugom (na manje od 2 metra).
- Kroz male kapljice, kada zaražena osoba kašlje ili kine. Takve kapljice mogu ući u usta ili nos kod ljudi koji se nalaze u blizini, ali isto tako mogu kontaminirati površine koje se potom mogu dodirnuti rukama, a kroz ruke dospeti do usta ili nosa.

Moguće je da se osoba zarazi Kovidom-19 dodirnom površine ili predmeta kontaminiranim SARS-CoV-2, a zatim dodirne usta, nos ili čak svoje oči.

Osobe su zaraznije kada imaju simptome (tj. imaju temperaturu, kašalj i otežano disanje), ali širenje je moguće i od zaraženih osoba koje nemaju simptome odnosno koje su asimptomatske, mada to nije glavni način širenja virusa.

REPUBLIKA E KOSOVËS
Republika Kosova • Republic of Kosovo
MINISTRIA E SHËNDETËSISË
Ministarstvo Zdravstva • Ministry of Health

INSTITUTI KOMBËTAR I SHËNDETËSISË PUBLIKE TË KOSOVËS
Nacionalni Institut za Javno Zdravstvo Kosova • National Institute Public Health of Kosova

Kada neko zaražen Kovidom-19 kašlje ili izdahne, oslobađa kapljice i tečnost zaražene virusom. Većina ovih kapljica pada na obližnje površine i predmete - poput radnih stolova, stolova ili telefona. Osobe mogu dobiti Kovid-19 dodiranjem kontaminiranih površina ili predmeta - a zatim dodirivanjem svojih očiju, nosa ili usta. Ako osobe održavaju razdaljinu manju od dva metra od druge osobe koja ima Kovid-19, osobe mogu da se zaraze Kovidom-19 unošenjem u telo kapljica ispljuvanih tokom kašljanja ili udisaja (izdisaja). Drugim rečima, Kovid-19 se širi na sličan način kao i grip. Većina osoba zaraženih Kovidom-19 ima blage simptome i oporavi se. Međutim, neke će se teže razboleti i možda će im biti potrebna bolnička nega. Rizik od ozbiljne bolesti raste s godinama: čini se da su osobe starije od 40 godina ugroženije od onih mlađih od 40 godina. Osobe sa oslabljenim imunološkim sistemom i osobe sa hroničnim oboljenjima kao što su dijabetes, bolesti srca i pluća takođe su ugroženije.

c. PRIPREMA RADNOG MESTA ZA KOVID -19

Svi zaposleni moraju da se trude da primene svoje najbolje mogućnosti da smanje širenje Kovida-19 i smanje njegov uticaj na svoje radno mesto. One mogu uključivati jedan ili više sledećih aspekata:

- a. Smanjivanje prenosa bolesti među zaposlenima;
- b. Održavanje čvrstih standardnih operativnih postupaka u svojim radnim tokovima i procesima, i
- c. Održavanje zdravog radnog okruženja.

d. SMANJENJE PRENOSA BOLESTI MEĐU ZAPOSLENIMA

i. Aktivno podstičite bolesne zaposlene da ostanu kod kuće:

- Zaposleni koji imaju simptome (npr. groznicu, kašalj ili otežano disanje) trebalo bi da obaveste svog poslodavca i ostanu kod kuće.
- Bolesni zaposleni moraju da se pridržavaju uputstava i preporuka Ministarstva zdravlja, Nacionalnog instituta za javno zdravlje (www.kosova.health) i svojih porodičnih lekara. Zaposleni ne smeju da se vraćaju na posao dok se ne ispune uslovi/kriterijumi za prekid porodične izolacije uz konsultacije sa porodičnim lekarom i odgovarajućim zdravstvenim ustanovama;
- Zaposleni koji su dobrog zdravlja, ali imaju članove porodica koji su se zarazili Kovidom-19 kod kuće, takođe bi trebalo da obaveste svog poslodavca i slede uputstva i preporuke Ministarstva zdravlja, Nacionalnog instituta za javno zdravlje (www.kosova.health) i svojih porodičnih lekara.

REPUBLIKA E KOSOVËS
Republika Kosova • Republic of Kosovo

MINISTRIA E SHËNDETËSISË

Ministarstvo Zdravstva • Ministry of Health

INSTITUTI KOMBËTAR I SHËNDETËSISË PUBLIKE TË KOSOVËS
Nacionalni Institut za Javno Zdravstvo Kosova • National Institute Public Health of Kosova

ii. Utvrdite kada i kako zaposleni mogu biti izloženi Kovidu-19 na poslu:

Pripremite se da primenite osnovne mere za sprečavanje zaraze. Za većinu poslodavaca zaštita zaposlenih zavisi od nivoa primene osnovnih mera za sprečavanje infekcije.

*Da biste odredili nivo rizika izloženosti za zaposlene, pogledajte **Dodatak 1**.* Toplo se preporučuje da svi zaposleni slede postupke dobre higijene i postupke za kontrolu infekcije, uključujući:

- Podstičite često i temeljno pranje ruku, uključujući obezbeđivanje mesta gde zaposleni, klijenti i posetioци mogu da peru ruke, ako sapun i tekuća voda nisu odmah dostupni, obezbedite ubruse/maramice na bazi alkohola koje sadrže najmanje 70% alkohola;
- Tražite od zaposlenih da ostanu kod kuće ako su bolesni;
- Zahtevajte mere za sprečavanje širenja infekcije preko disajnih puteva (maske za lice). Usta i nos trebalo bi da budu prekriveni nadlakticom ili maramicom dok kašljete ili kijate. Imajte na umu da neki zaposleni mogu biti izloženi većem riziku od nastajanja ozbiljnije bolesti, kao što su stariji i oni koji imaju hronična zdravstvena oboljenja. Razmislite o smanjenju direktnog kontakta sa ovim zaposlenima ili im dodelite radne zadatke koji im omogućavaju da održavaju razdaljinu od 1,5 do 2 m od ostalih zaposlenih, klijenata i posetilaca ili ako je moguće primenite rad na daljinu.
- Obezbediti klijentima i javnosti maramice i kante za smeće i eventualno rukavice za jednokratnu upotrebu;
- Poslodavci bi trebalo da razmotre mogućnost razvoja propisa i praksi, poput fleksibilnog radnog vremena (npr. rad od kuće, spojene radne smene), kako bi se povećala fizička udaljenost između zaposlenih i drugih;
- Poučite zaposlene da ne koriste telefone, radne stolove, kancelarije ili radnu opremu kad god je to moguće;
- ***Primenite pravilne postupke održavanja, uključujući redovno čišćenje i dezinfekciju površina, opreme i drugih predmeta u radnom okruženju. Hemikalije za čišćenje biraju se i pripremaju u skladu sa uputstvima iz Dodatka 1 ovog vodiča.***

REPUBLIKA E KOSOVËS
Republika Kosova • Republic of Kosovo
MINISTRIA E SHËNDETËSISË
Ministarstvo Zdravstva • Ministry of Health

INSTITUTI KOMBËTAR I SHËNDETËSISË PUBLIKE TË KOSOVËS
Nacionalni Institut za Javno Zdravstvo Kosova • National Institute Public Health of Kosova

iii. Odvojite bolesne zaposlene:

- Zaposlene za koje se čini da imaju simptome (npr. groznicu, kašalj ili otežano disanje) tokom dolaska na posao ili se razbole tokom dana treba odmah da se odvoje od ostalih zaposlenih, klijenata i posetilaca i moraju da se pošalju kući!
- Ako je potvrđeno da je zaposleni zaražen Kovidom-19, takvi zaposleni moraju da obaveste druge zaposlene o mogućnosti izloženosti Kovidu-19 na radnom mestu, ali moraju da čuvaju poverljivost u skladu sa pravilima etičkog ponašanja. Poslodavci moraju poučiti zaposlene o načinima nastavka rada na osnovu uputstava iz ovog vodiča.

iv. Obučite svoje zaposlene o načinima kako da smanje širenje Kovida-19:

- Zaposleni mogu preduzeti korake da se zaštite na poslu i kod kuće. Veći rizik od komplikacija imaju starije osobe i osobe sa hroničnim oboljenjima.
- Pridržavajte se propisa i postupaka poslodavca u vezi sa bolestima, čišćenjem i dezinfekcijom, ali i na zvaničnim sastancima i putovanjima.
- Ostanite kod kuće ako ste bolesni, osim ako vam nije potrebna medicinska nega. Saznajte šta da radite ukoliko ste bolesni.
- Obavestite svog pretpostavljenog ako kod kuće imate članove porodice sa Kovidom-19. Saznajte šta da radite ako je neko u vašoj kući bolestan.
- Često perite ruke sapunom i vodom, najmanje 20 sekundi. Koristite dezinfekciona sredstva koja sadrže najmanje 70% alkohola, ako sapun i tekuća voda nisu dostupni.
- Izbegavajte da prstima dodirujete oči, nos i usta.
- Pokrijte usta i nos ubrusom, maramom ili maskom kada kašljete ili kijate ili koristite nadlakticu. Odložite upotrebljene maramice u kantu za smeće i odmah operite ruke sapunom i vodom u trajanju od najmanje 20 sekundi. Ako ne možete da pristupite sapunu i vodi, koristite dezinfekciona sredstva koja sadrže najmanje 70% alkohola.
- Često čistite i dezinfikujte izložene predmete i površine kao što su radni stolovi, tastature, telefoni, rukohvati i kvake na vratima. Svaka izložena površina može se očistiti sapunom i vodom pre dezinfekcije. Za dezinfekciju koristite odgovarajuće proizvode iz Dodatka 1 ovog vodiča za odgovarajuću površinu.
- Kad god je to moguće, izbegavajte upotrebu telefona, radnih stolova, kancelarija ili drugih radnih alata i uređaja. Ako je potrebno, očistite i dezinfikujte pre i posle upotrebe.
- Primerite fizičko i socijalno distanciranje, izbegavajući bilo kakva druženja sa rođacima, prijateljima, itd. unutar kuće, bilo koja velika okupljanja i održavajte razdaljinu (otprilike 1,5 - 2 metra) sa drugima kad god je to moguće.

v. Primena čvrstih standardnih operativnih procedura u procesu rada

- **Odredite koordinatora** na radnom mestu koji će biti odgovoran za pitanja vezana za Kovid-19 i uticaja na radno mesto.
- Povedite računa da su pravila o bolovanju fleksibilna i u skladu sa smernicama za javno zdravlje i u skladu sa važećim zakonskim odredbama.
- Primenite fleksibilne propise koji omogućavaju zaposlenima da ostanu kod kuće radi nege bolesnih članova porodice ili brige o deci zbog zatvaranja škola i vrtića. Dodatna fleksibilnost može uključivati dodavanje dodatnih dana bolovanja, kao i omogućavanje razmene ili davanja dana bolovanja jedni drugima.
- Poslodavci koji trenutno ne dozvoljavaju bolovanje nekim ili svim zaposlenima mogu da izrade nekažnjive propise o dozvoljavanju „hitnog bolovanja“.
- Poslodavci, u skladu sa važećim zakonskim odredbama, ne bi trebalo da zahtevaju nikakve pozitivne rezultate testiranja na Kovid-19, niti lekarsko uverenje od zaposlenih kako bi oni dokazali svoju bolest.
- **Procenite svoje nužne operative funkcije** i koliko drugi i zajednica zavise od vaših usluga ili proizvoda.
- Pripremite se da promenite svoju radnu praksu, ako treba da zadržite kritične funkcije (npr. identifikujte alternativne dobavljače, odredite prioritete po pitanju postojećih klijenata ili privremeno obustavite neke svoje funkcije, ako je to neophodno).
- Identifikujte alternativni lanac snabdevanja materijalnim dobrima i kritičnim uslugama. Neke robe i usluge mogu imati veću potražnju ili možda neće biti dostupne.

POSEBNA OGRANIČENJA

1. **Maksimalan dozvoljeni broj klijenata je 1 osoba na 8 m²;**
2. **Vlasnici objekata dužni su da objave najveći dozvoljeni broj osoba pre ulaska u takve objekte;**
3. **Vlasnici objekata dužni su da primene mere za sprečavanje i suzbijanje širenja zaraze u skladu sa ovim vodičem;**

vi. Razmislite o uvođenju pravila i prakse socijalnog distanciranja

Socijalno distanciranje mora biti maksimalno sprovedeno bez ikakvih alternativa. Socijalno distanciranje podrazumeva izbegavanje većih okupljanja i održavanje razdaljine (najmanje 1,5 metar) od ostalih, kad god je to moguće (npr. toaleti ili prostorije za sastanke). Strategije koje preduzeće može koristiti uključuju:

- Primena fleksibilnih radnih mesta (npr. rad od kuće);
- Primena fleksibilnog radnog vremena (npr. spojene radne smene);
- Povećanje fizičkog prostora između zaposlenih na radnom mestu;
- Povećanje fizičkog prostora između zaposlenih i klijenata (npr. naručivanje hrane iz automobila, dostava obroka);
- Održavanje fleksibilnih sastanaka i mogućnosti putovanja (npr. virtuelni sastanci, odlaganje sastanaka ili događaja koji nisu bitni);
- Smanjivanje funkcija (samo neophodne);
- Pružanje usluga na daljinu (npr. preko telefona, videa ili veb-aplikacija);
- Dostava proizvoda putem pošte ili kurirskih službi.

vii. Održavanje čistog i zdravog radnog okruženja

Razmotrite poboljšanje inženjerskih kontrola, koristeći strukture ventilacionog sistema. To može uključivati jednu ili više sledećih aktivnosti:

- Povećanje stepena ventilacije vazduha.
- Povećanje stepena spoljašnjeg vazduha u internim sistemima.

1. Promovišite na radnom mestu plakate za pranje ruku za zaposlene, klijente i posetioce:

- Obezbedite ubruse/maramice i kante za otpatke sa papučicom za otvaranje poklopca.
- Obezbedite sapun i vodu na radnom mestu. Ako sapun i tekuća voda nisu odmah dostupni, obezbedite ubruse/maramice na bazi alkohola koje sadrže najmanje 70% alkohola. Ako su ruke vidno zaprljane, izaberite sapun i vodu pre dezinfekcionih sredstava. Proverite da li su vam na raspolaganju odgovarajuće količine.
- Stavite sredstva za čišćenje ruku na frekventnim mestima da biste podstakli higijenu ruku.
- Postavite plakate koji podstiču higijenu ruku kako bi se zaustavilo širenje na ulazu u radno mesto i u druge delove radnog okruženja, gde će se najverovatnije videti.
- Promovišite upotrebu drugih načina pozdravljanja bez dodirivanja (bez rukovanja).
- Poučite zaposlene da ponovo pročitaju uputstva za kašljanje i kijanje i pranje ruku za bolje informisanje.

2. Redovno čistite i dezinfikujte prostor:

- Redovno čistite i dezinfikujte sve površine koje se često dodiruju na radnom mestu, kao što su stolovi, tastature, telefoni, gelenderi i kvake na vratima.
  - Ako su površine prljave, pre dezinfekcije treba ih očistiti deterdžentom ili sapunom i vodom.
  - Za dezinfekciju, većina dezinfekcionih sredstava za domaćinstvo je efikasna. Pridržavajte se uputstava proizvođača za sve proizvode za dezinfekciju (tj. koncentracija, način nanošenja i trajanje itd.).
- Upozoriti zaposlene da ne koriste telefone, stolove, kancelarije ili alate, druge uređaje i radnu opremu drugih zaposlenih, kada je to moguće. Ako je takva upotreba neizbežna, očistite i dezinfikujte pre upotrebe.
- Obezbediti krpe/peškire za jednokratnu upotrebu kako biste osigurali da zaposleni pre svake upotrebe mogu da očiste najčešće korišćene površine (npr. kvake na vratima, tastature, daljinske upravljače za TV, stolove i druge radne uređaje i opremu).
- *Očistite i dezinfikujte radne prostore u većim radnjama na svakih 1,5 sat. Kolica i korpe češće, prema potrebi;*

TEMELJNO OČISTITE I DEZINFIKUJTE PROSTOR NAKON ŠTO JE U NJEMU BORAVILA ILI KROZ NJEGA PROŠLA OSOBA ZA KOJU SE SUMNJA/JE POTVRĐENO DA IMA KOVID-19!

REPUBLIKA E KOSOVËS
Republika Kosova • Republic of Kosovo

MINISTRIA E SHËNDETËSISË
Ministarstvo Zdravstva • Ministry of Health

INSTITUTI KOMBËTAR I SHËNDETËSISË PUBLIKE TË KOSOVËS
Nacionalni Institut za Javno Zdravstvo Kosova • National Institute Public Health of Kosova

3. Pravila za službena putovanja zaposlenih

Stvari koje treba uzeti u obzir kada vi i vaši zaposleni putujete:

a. Pre putovanja

Proverite da li organizacija i njeni zaposleni imaju najnovije informacije o oblastima u kojima se Kovid-19 proširio. Te informacije možete pronaći na sledećem linku:

<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/situation-reports/>

- Na osnovu najnovijih informacija, vaša organizacija treba da proceni prednosti i rizike u vezi sa predstojećim planovima putovanja.
- Izbegavajte da u područja u kojima se širi Kovid-19 šaljete zaposlene koji mogu da budu u većoj opasnosti zbog ozbiljnih bolesti (npr. starije zaposlene i zaposlene koji imaju dijabetes, bubrežne bolesti, bolesti srca i plućne bolesti).
- Neka kvalifikovano stručno osoblje (npr. osoblje zdravstvenih službi, pružaoci zdravstvene nege ili lokalni javni zdravstveni partneri) obavezno informiše sve osobe koje putuju na lokacije koje su prijavile Kovid-19.
- Zaposleni koji uskoro putuju treba da budu snabdeveni dezinficijensima na bazi alkohola u malim bocama (manjim od 100 ml) za dezinfekciju ruku.

b. Na putu

- Podstičite zaposlene da redovno peru ruke i budu udaljeni najmanje 1m od ljudi koji kašlju ili kijaju.
- Osigurajte da zaposleni znaju šta treba da rade i kome da se obrate ako se osećaju bolesno tokom putovanja.
- Osigurajte da se vaši zaposleni pridržavaju uputstava lokalnih organa zemlje u koju putuju. Ako im, na primer, lokalni organi kažu da ne idu na određeno mesto, oni moraju toga da se pridržavaju. Vaši zaposleni moraju da poštuju svako lokalno ograničenje za putovanje, kretanje ili velika okupljanja.

REPUBLIKA E KOSOVËS
Republika Kosova • Republic of Kosovo

MINISTRIA E SHËNDETËSISË
Ministarstvo Zdravstva • Ministry of Health

INSTITUTI KOMBËTAR I SHËNDETËSISË PUBLIKE TË KOSOVËS
Nacionalni Institut za Javno Zdravstvo Kosova • National Institute Public Health of Kosova

c. Povratak sa puta

- Zaposleni koji su se vratili iz područja u kojem se širi Kovid-19 treba da se nadgledaju tokom 14 dana (karantin ili samoizolacija, na osnovu pokazatelja koje su utvrdili stručnjaci na terenu) nakon povratka i da stalno mere temperaturu.
- Ako počnu čak i blago da kašlju ili dobiju nisku temperaturu (tj. temperaturu od 37,3 C ili više) treba da izbegavaju bliski kontakt (manje od 1,5 metra) sa drugim ljudima, uključujući i članove porodice. Takođe, treba da pozovu svog pružaoca zdravstvene nege ili lokalnu zdravstvenu službu, daju im detaljne informacije o nedavnim putovanjima i simptomima i dobiju uputstva šta treba da rade.

**JEDNOSTAVNE MERE PREDOSTROŽNOSTI I PLANIRANJE NA VAŠEM RADNOM MESTU MOGU
ZNAČAJNO DA DOPRINESU ZAŠTITI VAŠIH ZAPOSLENIH OD ŠIRENJA KOVIDA-19!**

DODATAK 1

JEDNOSTAVNI NAČINI ZA SPREČAVANJE ŠIRENJA KOVIDA-19 NA RADNOM MESTU

Mere koje ne zahtevaju velike troškove pomoći će u sprečavanju širenja infekcija na radnom mestu, kao što su prehlada, grip i gastrointestinalna infekcija, štiteći tako vaše klijente, ugovarače i zaposlene.

Poslodavci treba da preduzmu takve mere odmah, čak i ako nema potvrđenih slučajeva Kovida-19 u vašoj ustanovi. Ove mere mogu da smanje izostanak sa posla zbog bolesti i zaustave ili uspore širenje Kovida-19:

a. PRAVILA ZA DEZINFEKCIJU PROSTORA I MATERIJALA

Zbog mogućnosti da virus preživi u prostoru nekoliko dana, prostorije i područja koja su potencijalno kontaminirana virusom SARS-CoV-2 treba da se očiste pre ponovne upotrebe, koristeći proizvode koji sadrže antimikrobne preparate za koje znamo da su efikasni protiv korona virusa. Iako nema konkretnih dokaza o njihovoj efikasnosti protiv virusa SARS-CoV-2, čišćenje vodom, deterdžentima i uobičajenim proizvodima za dezinfekciju u domaćinstvu trebalo bi da bude dovoljno za čišćenje i prevenciju.

DEZINFEKCIJA RASTVOROM HLORA/IZBELJIVAČA UNIŠTAVA MIKROBE.

- Koristite hlorni rastvor za dezinfekciju: 0,05% ili 0,5%.
- Rastvor od 0,5% brzo uništava mikroorganizme, dok ih rastvor od 0,05% uništava u roku od 30 minuta.

b. PRIPREMA RASTVORA ZA DEZINFEKCIJU

PREPARAT	RASTVOR 1:10 (0,5%)	RASTVOR 1:100 (0,05%)
Kalcijum hipohlorit 70% (granule ili prah)	• Podovi, prostor • Toaleti • Prljava odeća	• Ruke, koža i obuća • Termometri • Veš u mašini za pranje veša • Posuđe, kuhinjski pribor.
Koliko?	1 supena kašika u 2 litre vode	Supena kašika u 20 litara vode

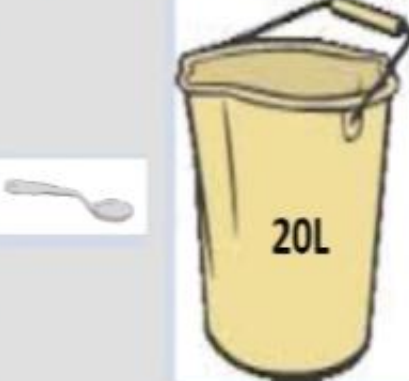
REPUBLIKA E KOSOVËS
Republika Kosova • Republic of Kosovo

MINISTRIA E SHËNDETËSISË

Ministarstvo Zdravstva • Ministry of Health

INSTITUTI KOMBËTAR I SHËNDETËSISË PUBLIKE TË KOSOVËS
Nacionalni Institut za Javno Zdravstvo Kosova • National Institute Public Health of Kosova

	Tretja 1:10 (0.5%)	Tretja 1:100 (0.05%)
	• Rroba të ndotura • Toaletet • Lëngjet, trupore, ekskretet, te vjellurat • Dyshemetë, mjedisi	• Duart, lëkura dhe mbathjet • Termometrat • Rrobet në lavanderi • Pjatat, enët e kuzhinës
Kalcium Hipoklorid 70% granulat ose pluhur	1 lugë gjelle në 2 litra ujë	1 lugë gjelle në 20 litra ujë

RASTVOR 1:10 (0,5%)	RASTVOR 1:100 (0,05%)
OPRATI	OPRATI
Priljava odeća	Ruke, koža i obuća
Toaleti	Termometri
Telesna tečnost, izlučevine, povraćanje	Veš u mašini za pranje veša
Podovi	Posuđe, kuhinjski pribor
Prostor	

PRIPREMITE SE SA SUPENA KAŠIKA U 2 LITRA VODE   PRIPREMITE SE SA 1 SUPENA KAŠIKA U 20 LITARA VODE

REPUBLIKA E KOSOVËS
Republika Kosova • Republic of Kosovo

MINISTRIA E SHËNDETËSISË

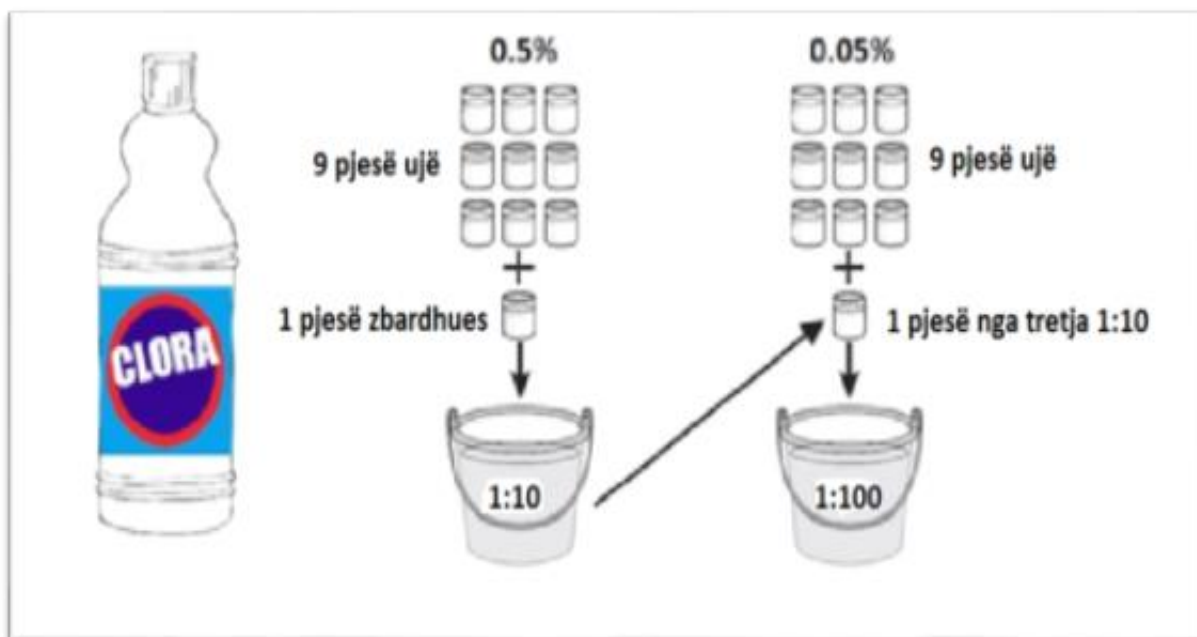
Ministarstvo Zdravstva • Ministry of Health

INSTITUTI KOMBËTAR I SHËNDETËSISË PUBLIKE TË KOSOVËS
Nacionalni Institut za Javno Zdravstvo Kosova • National Institute Public Health of Kosova

ILI:

PRIPREMA HLORNOG RASTVORA ZA DEZINFEKCIJU OD IZBELJIVAČA (5% HLORNI RASTVOR)

0,5% 9 delova vode
1 DEO IZBELJIVAČA

0,05% 9 delova vode
1 DEO RASTVORA 1:10

c. KOLIKO ČESTO TREBA DA ČISTIMO I DEZINFIKUJEMO?

Tri puta dnevno (ujutro, ručak i uveče) dezinfikujte:

- Površine (stolove, stolice i druge predmete) i radni prostor:
- Radničke kantine
- Vozila (autobusi i kombiji)

Kako dezinfikovati?

- Očistite predmetima za čišćenje (krpom, papirom za čišćenje) ne dodirujući površinu direktno rukama!
- Dok čistite koristite rukavice!
- Bacite papirne peškire u kese za smeće.

d. OSOBE KOJE OBAVLJAJU ČIŠĆENJE

Osobe koje obavljaju čišćenje i dezinfekciju moraju da znaju procedure i preparate i, u slučaju sumnje, čišćenje mora da se obavi korišćenjem odgovarajuće lične zaštitne opreme: rukavice za jednokratnu upotrebu, odeća otporna na vodu, zaštitne naočare i respiratori FFP2.

Lična oprema za čišćenje treba da se tretira kao potencijalni zarazni materijal i odbaci ili odloži na mesta obezbeđena za zarazni materijal.

Ako pod, površine i tekstilni materijali (tepisi, zavese ili slično) ne mogu da izdrže hlorne rastvore, pogledajte uputstva proizvođača da bi izabrali odgovarajuću alternativu, zajedno sa čišćenjem deterdžentom ili u kombinaciji sa tim.

Sve površine koje se često dodiruju, kao što su zidovi i prozori, daska za vece šolju i druge površine u toaletima takođe treba pažljivo očistiti. Sav tekstil (npr. prekrivači za krevete, zavese itd.) treba oprati korišćenjem vruće vode (90°C) i dodavanjem deterdženta za pranje. Ako ciklus vruća voda ne može da se koristi zbog karakteristika tekstila, prilikom pranja takvih tekstila treba dodati posebne hemikalije (npr. izbeljivač ili deterdžent koji sadrži natrijum-hipohlorit ili proizvode za dekontaminaciju posebno proizvedene za upotrebu na tekstilu).

Kada koristite hemijske proizvode za čišćenje važno je da održavate mesto dobro provetrenim (npr. otvaranjem prozora) kako biste zaštitili zdravlje osoblja koje čisti.

HEMIJSKI PREPARATI NIKAKO NE SMEJU DA DOĐU U KONTAKT SA HRANOM!

REPUBLIKA E KOSOVËS
Republika Kosova • Republic of Kosovo

MINISTRIA E SHËNDETËSISË

Ministarstvo Zdravstva • Ministry of Health

INSTITUTI KOMBËTAR I SHËNDETËSISË PUBLIKE TË KOSOVËS
Nacionalni Institut za Javno Zdravstvo Kosova • National Institute Public Health of Kosova

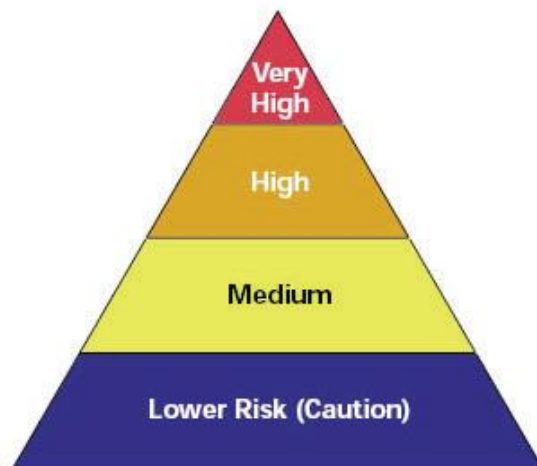

DODATAK 2

KLASIFIKACIJA IZLOŽENOSTI ZAPOSLENIH VIRUSU SARS-COV-2

Da bi pomogla poslodavcima da predvide preliminarne prikladne mere, OSHA (Organizacija za bezbednost i zdravlje na radu) je podelila radne dužnosti na četiri nivoa izlaganja riziku: veoma visoki rizik, visok, srednji i mali rizik. Nivo rizika jednim delom zavisi od vrste radnog mesta, potrebe za kontaktom unutar kruga od 2 metra sa drugim osobama za koje se zna ili se sumnja da su zaražene virusom SARS-CoV-2. Piramida profesionalnog rizika ukazuje na četiri nivoa izlaganja riziku i oslikava moguću distribuciju rizika.

PIRAMIDA PROFESIONALNOG RIZIKA ZA KOVID-19

IZVOR: ORGANIZACIJA ZA BEZBEDNOST I ZDRAVLJE NA RADU (OSHA)

REPUBLIKA E KOSOVËS
Republika Kosova • Republic of Kosovo
MINISTRIA E SHËNDETËSISË
Ministarstvo Zdravstva • Ministry of Health

INSTITUTI KOMBËTAR I SHËNDETËSISË PUBLIKE TË KOSOVËS
Nacionalni Institut za Javno Zdravstvo Kosova • National Institute Public Health of Kosova

a. VEOMA VISOK RIZIK IZLAGANJA

Poslovi sa veoma visokim rizikom izlaganja su oni sa visokim potencijalom izlaganja poznatim ili sumnjivim izvorima Kovida-19 tokom posebnih medicinskih postupaka, *nakon smrti* ili u laboratoriji. U ovu kategoriju spadaju sledeći zaposleni:

- zdravstveni radnici (npr. lekari, medicinske sestre/tehničari, stomatolozi, medicinski tehničari u urgentnom centru) koji obavljaju postupke kao što su intubacija, bronhoskopija, neke stomatološke zahvate ili invazivno prikupljanje uzoraka od pacijenata za koje se sumnja ili se zna da su oboleli od Kovida-19.
- Zdravstveni i laboratorijski radnici koji prikupljaju ili uzimaju uzorke od pacijenata za koje se zna ili se sumnja da su oboleli od Kovida-19.
- Zdravstveni radnici u mrtvačnici, koji obavljaju obdukciju tela ljudi za koje se zna da su imali ili se sumnja da su imali Kovid-19 u vreme smrti.

b. VISOK RIZIK IZLAGANJA

Poslovi sa visokim rizikom izlaganja su oni sa visokim potencijalom izlaganja poznatim ili sumnjivim izvorima Kovida-19:

- Pružaoci zdravstvenih usluga i pomoćno osoblje (npr. lekari, medicinske sestre/tehničari i drugo osoblje bolnice koje mora da ulazi u sobe pacijenata) koji su izloženi pacijentima za koje se zna ili se sumnja da su oboleli od Kovida-19. (*Napomena: kada ovi zaposleni obavljaju postupke prikupljanja aerosola, nivo rizika izlaganju višestruko se povećava.*)
- Zaposleni u zdravstvenim prevoznim službama (npr. vozači ambulantnih kola) koji u zatvorenim kolima prevoze pacijente za koje se zna ili se sumnja da imaju Kovid-19.
- Zaposleni u mrtvačnici koji su uključeni u pripreme za sahranjivanje tela osoba za koje se zna da su imale Kovid-19 u vreme smrti.

c. SREDNJI RIZIK IZLAGANJA

Poslovi sa srednjim rizikom izlaganja podrazumevaju poslove koji zahtevaju česti i/ili blizak kontakt (dakle unutar 2 metra) sa asimptomatskim osobama sa virusom SARS-CoV-2. U područjima bez kontinuiranog prenosa u zajednici, zaposleni u ovoj rizičnoj grupi mogu da imaju česte kontakte sa putnicima koji se možda vraćaju iz zemalja u kojima postoji otvoren prenos virusa SARS-CoV-2. U područjima u kojima postoji kontinuirani prenos u zajednici, zaposleni u ovoj kategoriji mogu da imaju kontakte sa širom javnošću (npr. škole, hipermarketi za kupovinu prehrambenih namirnica itd).

REPUBLIKA E KOSOVËS
Republika Kosova • Republic of Kosovo
MINISTRIA E SHËNDETËSISË
Ministarstvo Zdravstva • Ministry of Health

INSTITUTI KOMBËTAR I SHËNDETËSISË PUBLIKE TË KOSOVËS
Nacionalni Institut za Javno Zdravstvo Kosova • National Institute Public Health of Kosova

d. MALI RIZIK IZLAGANJA (PAŽNJA)

Poslovi sa malim nivoom rizika (pažnje) izlaganja jesu oni koji ne zahtevaju kontakt sa osobama za koje se zna ili se sumnja da su zaražene virusom SARS-CoV-2 niti česte bliske kontakte (dakle, unutar 2 metra) sa širom javnošću. Zaposleni u ovoj kategoriji imaju minimalne profesionalne kontakte sa javnošću i drugim saradnicima.

NAJNOVIJE INFORMACIJE MOŽETE NAĆI NA SLEDEĆIM LINKOVIMA:

MINISTARSTVO ZDRAVLJA ([HTTPS://MSH.RKS-GOV.NET](https://msh.rks-gov.net))

NACIONALNI INSTITUT ZA JAVNO ZDRAVLJE KOSOVA ([HTTP://WWW.NIPH-RKS.ORG](http://www.niph-rks.org))